

LA VIA ÉS OBERTA

Alfred Badia (Barcelona)

Suposo que no és cap despropòsit que atempti contra el sentit comú, assenyalar que allò a què hem d'aspirar a Catalunya, després de trenta-nou anys de franquisme i de la instal·lació entre nosaltres d'un gairabé 50 % de castellano-parlants sobretot durant els anys seixanta, és a disposar d'una llengua alhora viva i incontaminada, és a dir, no deturpada en sentit de mediatitzada lèxicament, fonèticament i morfosintàcticament pel castellà imperant, amo de la majoria dels mitjans de comunicació. (Si prescindíem d'aquest principi d'incontaminació, no podríem parlar aleshores de LLENGUA VIVA, sinó d'un pre-patuès resignat a aquella mort que alguns analistes més crítics que lluitadors auguren). Ara, una llengua amenaçada com el català no pot aspirar a perdurar com a llengua viva, si no es determina el seu centre de gravetat, cavall de batalla de les posicions enfrontades. Com a llengua viva, li toca ser una llengua de carrer, de feina i de llar, de diari, televisió, cinema, teatre i actes públics tipus conferència, sermó i comunicació política i social, és a dir, realment parlada i «parlable», a nivell estàndard i popular. (A nivell culte i científic, l'obligat sedàs dels usuaris estalvia problemes). I com a llengua no degradada, que no rellisqui pel pendent de la desintegració, ha de plantar cara a múltiples calcs, manlleus, barbarismes, deformacions fonètiques, empobriments expressius, locucions forasteres, etc., que les circumstàncies socials i polítiques abans dites introduïren i introdueixen, i que els migrats mitjans actuals de normalització no són prou enèrgics per a corregir. I encara un altre factor assetja la vida de la llengua estàndard, correcta i no correcta, la substitució del català pel castellà en molts usos parlats corrents, manifesta en certs sectors de la societat i tendencialment creixent en l'àmbit general del país. Per a un plantejament realista, cal començar per ser conscient d'aquest estat de coses, ens plagui o no ens plagui.

Així, si és que hem d'aspirar a la correcció de la llengua viva (una correcció no pas postissa i engavanyada, sinó tan natural com la que existia abans del franquisme), hem de reclamar una actitud que no secundi els aspectes més desintegradors de la tendència. Una astúcia reivindicativa ha d'eliminar allò que, en el lèxic i en el sistema de la llengua, condueix a la patuesització, salvant-ne les ensulsiades amb la restitució del que és genuïnament català, sense que

la jugada comporti la fixació d'una llengua artificiosa. El criteri per a fer estable aquest equilibri, és evident que no depèn d'en Pau, en Pere o en Berenguera, sinó de qui disposa de saber, preparació i autoritat social per a conscienciar la situació present i graduar-ne els mitjans de rectificació. A Catalunya, que disposem de l'Institut d'Estudis Catalans, ¿quin altre organisme competent pot fer aquesta feina? Els qui s'erigeixen en neomodeladors de la llengua, al marge o contra l'Institut, sense més autoritat que la que ells mateixos s'atribueixen, una de dos: o bé creuen gratuïtament que el model que s'empesquen s'adiu a allò que el català sofrent d'ara reclama, o bé és que, deliberadament o no, col·laboren amb els procediments (la persecució o l'asfíxia), que els poders espanyols i espanyolistes sempre utilitzen i han utilitzat per a fer desaparèixer la llengua catalana, procediments que tants bons resultats els han donat a Amèrica amb les llengües dels nadius.

No es tracta d'imposar indiscriminadament cap normativa inflexible, sinó d'adquirir consciència que la veritable vida correcta de la llengua reclama una ordenació adequada i discreta, que, al seu torn, implica l'adaptació de la normativa a la problemàtica de la llengua en el moment actual, una adaptació realista, que no sorolla, però, les bases de l'obra de Pompeu Fabra. Si enfront de la violència que el castellà està fent a la nostra llengua (deixo ara de banda la pressió de l'anglès, que no és desintegradora com la del castellà), en alguns casos cal readquirir el gir, el mot, la construcció genuïna, submergits, però no morts, en el subconscient col·lectiu lingüístic, l'amor a la llengua ha de ser prou eficaç per a salvar el grops de l'estranyesa o la sorpresa. La rèplica dels mestre tites del «light» consisteix a acceptar la deturpació com a exigència d'actualitat, i a instal·lar-se en els llocs comuns de la llengua contaminada, incapaços, per supèrbia, de seguir els qui són els veritables mestres, i de reconèixer, per estolidesa, llur inflada obcecació. Tant ells, com els catalans que es passen al castellà parlat, són els agents inconscients o deliberats de la dimissió i l'abandonisme, camí d'aquella mort, l'amenaça de la qual debaten els analistes que abans deia. Contra el que els «light» es veu que pensen, la mort de la llengua, seria la mort de Catalunya-poble, la pèrdua del seu signe príncep d'identitat nacional. Però cal dir que aquesta amenaça no té prou entitat per a espantar-nos, perquè no cal acudir a «les tombes flamejants» de Ventura Gassol, basta mirar la «resurrecció» dels lluitadors novíssims, els joves que van descobrint, com ho feren els seus avis, que ells, avantguarda de la Catalunya d'ara, serien un ramat gregari, una massa amorfa, uns ens despersonalitzats com a éssers socials, sense la virtut d'una llengua viva i genuïna. L'Associació Llengua Nacional sembla talment que hagi nascut per a donar-los acolliment, ressò, companyia i valor. La via per a una actuació operativa vencedora és oberta.